

PROJEKTAS VP1-2.2-ŠMM-04-V-01-001
**„MOKYMOSI KRYPTIES PASIRINKIMO GALIMYBIŲ DIDINIMAS 14-19 METŲ MOKINIAMS, II ETAPAS: GILESNIŠ
MOKYMOSI DIFERENCIJAVIMAS IR INDIVIDUALIZAVIMAS, SIEKiant UGDYMO KOKYBĖS, REIKALINGOS
ŠIUOLAIKINIAM DARBO PASAULIUI“**

**BENDROJO KURSO MODULIO PROGRAMA
„ŠIUOLAIKINĖ ISTORIJA (NUO 1945 M.)“ XI–XII KL.
(35 VAL.)**

I. Bendrosios nuostatos

1. Įvadas

Istorijos modulio programa (toliau – Programa) skiriama mokiniams, besimokantiems istorijos pagal vidurinio ugdymo istorijos bendrojo kurso programą. Vidurinio ugdymo pakopoje mokiniai jau turi reikiamų žinių ir gebėjimų pagrindus, todėl mokant istorijos keliami nauji kokybiniai tikslai. Šioje programoje stengiamasi struktūruoti ir susisteminti žinias, plėtoti gebėjimus ir ugdyti nuostatas, įgytas per ankstesnius mokymo etapus. Ši programa sudaryta modulio principu. Modulinis mokymas – mokymas, kurio turinys susideda iš savarankiškų, vienas su kitu derančių modulių. Mokymas moduliais leidžia labiau diferencijuoti ir individualizuoti mokymą, atsižvelgiant į mokinių pasirengimą, poreikius, gebėjimus, polinkius. Ši modulio programa skirta Lietuvos visuomenės Europos kontekste raidai nuo 1945 metų iki mūsų dienų giliau panagrinėti.

II. Tikslas, uždaviniai, struktūra

2. Tikslas

Istorijos mokymosi pagal bendrojo kurso programą vidurinėje mokykloje tikslas – ugdytis istorinį mąstymą ir juo naudotis, suprantant Lietuvos visuomenės raidos Europos kontekste tendencijas ir savo kaip Lietuvos piliečio, europiečio tapatybę. Tad, šio modulio tikslas – ugdytis istorinį mąstymą ir naudotis istorija, suprantant Lietuvos visuomenės raidos Europos kontekste nuo 1945 metų iki šių dienų tendencijas ir savo kaip Lietuvos piliečio, europiečio tapatybę.

3. Uždaviniai

Šis bendrojo kurso modulis prisideda prie mokinių istorijos dalykinės kompetencijos ugdymosi. Kompetencija – tai gebėjimas atlikti tam tikrą veiklą, remiantis įgytų žinių, įgūdžių, gebėjimų, vertybinių nuostatų visuma. Tad pagrindiniai kurso uždaviniai ir yra susiję su gebėjimu:

- paaiškinti svarbiausius istorijos įvykius, reiškinius, procesus, lėmusius ir lemiančius dabartinės visuomenės raidą; vertinti istorinių asmenybių poveikį visuomenės istorinei kaitai ir jų veiklos priklausomybę nuo epochos;
- gebėti analizuoti istorijos įvykius, reiškinius bei procesus ir paaiškinti, kaip susiję skirtingų visuomenės gyvenimo sričių pokyčiai
- nagrinėti įvairių istorijos šaltinių informaciją, vertinti jų tinkamumą, nagrinėjant pasirinktą istorijos problemą; gebėti iš įvairių perspektyvų tyrinėti ir interpretuoti istorinę visuomenės praeitį, jos kaitos priežastis;
- būti pasirengus žodžiu, raštu, naudojant IT, diskutuoti istorijos temomis, tinkamai vartojant sąvokas, argumentuojant savo teiginius ir pagrindžiant išvadas.

4. Ugdymo gairės

XI–XII klasėse istorijos mokymas pirmiausia turėtų įtvirtinti ir restruktūrizuoti žinias, plėtoti aukštesniuosis gebėjimus ir pateikti mokslinius praeities pažinimo metodologijos pagrindus. Siekiama padėti mokiniams pasiekti brandos ir savarankiškumo, kurie padėtų renkantis tolimesnio mokymosi kryptį, taip pat efektyviai naudoti įgytas žinias ir gebėjimus kitose mokymo pakopose. Istorijos mokymas turėtų padėti ugdyti istorinį mąstymą, kuris istorijos didaktikos specialistų įvardijamas, kaip kritiškas faktų, nuomonių ir pateiktų įvykių, reiškinių bei procesų vertinimas, atsižvelgiant į laiko, erdvės, informacijos šaltinio ypatybes, skiriant faktus, požiūrius, nuomones ir jų argumentus.

Šio koncentro mokiniai turėtų savarankiškai aiškintis istorijos įvykius, reiškinius ir procesus, kelti ir tirti istorines problemas, plėtoti gebėjimus formuluoti argumentus, įrodymus, išvadas ir kurti struktūrizuotą istorinį pasakojimą. Taip pat rinkti informaciją iš įvairių istorijos šaltinių ir vertinti jų autentiškumą ir tikroviškumą. Per istorijos pamokas reikėtų skirti nemažai dėmesio savarankiškam mokinių darbui su įvairių rūšių istorijos šaltiniais, jiems analizuoti ir interpretuoti, dirbti su įvairiais žemėlapiais.

Svarbu nepamiršti, kad „mokymąsi kuria tai, ką daro mokinys, o ne mokytojas“ (Geoffas Petty). Todėl reikia naudoti kuo įvairesnius mokymosi metodus, kurie sudarytų sąlygas diferencijuoti::

- šaltiniais paremtą mokymąsi;
- informacines ir mokymosi technologijas;
- mokymąsi, kuriam vadovauja pats mokinys.

Privalu leisti mokiniams atliktą darbą duota tema leisti pristatyti skirtingais būdais (kaip rašto darbą, „minčių žemėlapi“, pranešimą, PowerPoint pristatymą, tinklalapį ir pan.). Svarbu pasitelkti darbą grupėje ir teikti tokias užduotis, kad mokiniai galėtų padėti vienas kitam, vertinti vienas kitą.

Integruoti įvairius dalykus, remtis įvairių dalykų žiniomis reikia, nes juk pats gyvenimas neskirstomas į atskirus dalykus ir suprantamas kaip vienvė. Integruoti reikia ir dėl to, kad neliktų nė vieno mokinio, kuriam nepavyko nei viena veikla. Jei mokiniui nepavyks gerai atlikti istorijos užduočių, visada liks alternatyva kitokiai veiklai, saviraiškai. Praktinėmis užduotimis susidomėję mokiniai gali ieškoti panašių veiklų tolimesniame savo gyvenime.

Atliekant aprašomuosius darbus, analizuojant, lyginant, pristatant veiklos rezultatus atsirastų sąsajų su kitais dalykais: lietuvių kalba (aprašymai, pristatymai), IT (darbus mokiniai pristato, apibendrina naudodami IT priemones), dailė (darbų pristatymų apipavidalinimas), geografija (bandant lokalizuoti aprašomus įvykius) ir kt.

III. Istorija: mokinių pasiekimai, turinio apimtis, vertinimas

5. Mokinių pasiekimai, turinio apimtis, vertinimas

Bendrojo kurso medžiagoje toliau plėtojamoms per ankstesnius koncentrus nagrinėtos ugdomosios veiklos sritys. Istorijos mokymas(is) apima istorijos įvykių, reiškinių, procesų analizę, informacijos rinkimą iš įvairių istorijos šaltinių, jų vertinimą ir naudojimąsi savo istorijos žiniomis, gebėjimais.

Mokinių pasiekimai

1. Istorijos raidos supratimas		
Nuostatos:		
<ul style="list-style-type: none"> • Vertinti istorijos pažinimą kaip savęs, tautos ir pasaulio pažinimo būdą, teikiantį galimybių plėsti akiratį, formuoti pasaulėžiūrą ir pasaulėjautą. • Siekti saugoti ir puoselėti savo tautos, valstybės tradicijas ir kultūros paveldą. 		
Sritis (tematika)	Gebėjimai	Žinios ir supratimas
Europos kaita per	1. Apibendrinti Šaltojo karo poveikį valstybėms ir	1.1. Paaiškinti, kodėl laikotarpis nuo 1945 m. iki X deš. pradžios

<p>Šaltąjį karą</p>	<p>visuomenei.</p> <p>2. Analizuoti Europos gyventojų socialinės struktūros pokyčius po Antrojo pasaulinio karo.</p> <p>3. Palyginti sovietinės santvarkos stiprinimo būdus ir priemones.</p>	<p>vadinamas Šaltuoju karu.</p> <p>1.2. Šaltojo karo laikotarpio pavyzdžiais iliustruoti politikos įtaką visuomenės gyvenimui.</p> <p>2.1. Apibūdinti Europos kapitalistinio ir socialistinio ūkių raidos ypatumus.</p> <p>2.2. Paaiškinti Vakarų Europos gyventojų socialinės struktūros pokyčius.</p> <p>3.1. Nurodyti ir apibūdinti pagrindinius sovietų visuomenės kaitos etapus (stalinizmas, „atšilimas“, „sąstingis“, „perestroika“) per šaltojo karo epochą.</p> <p>3.2. Paaiškinti, kaip prievartinė sovietizacija socialinėje ir ūkio srityse keitė Lietuvos visuomenę.</p> <p>3.3. Nustatyti pagrindinius sovietų valdžios nusikaltimus prieš Lietuvos visuomenę.</p>
<p>Lietuvos visuomenė tautoms kovojant prieš komunizmą</p>	<p>4. Įvertinti Lietuvos visuomenės pasipriešinimo komunistinei santvarkai judėjimą Rytų ir Vidurio Europos tautų kontekste.</p> <p>5. Nagrinėti Lietuvos visuomenės siekio gyventi nepriklausomoje valstybėje įgyvendinimą.</p>	<p>4.1. Aprašyti žymiausius antikomunistinio pasipriešinimo ir disidentinio judėjimo pavyzdžius Vidurio ir Rytų Europos šalyse.</p> <p>4.2. Nurodyti partizaninio lietuvių tautos pasipriešinimo sovietams mastą ir pasiektus rezultatus.</p> <p>4.3. Paaiškinti būdinguosius disidentinio judėjimo Lietuvoje bruožus.</p> <p>5.1. Nurodyti Lietuvos persitvarkymo sąjūdžio susikūrimo aplinkybes.</p> <p>5.2. Paaiškinti skirtingų Lietuvos visuomenės sluoksnių poziciją dėl nepriklausomybės atkūrimo.</p>
<p>Nepriklausoma Lietuva besikeičiančiame šiuolaikiniame pasaulyje</p>	<p>6. Daryti išvadas apie Europos politinio žemėlapiu kaitą po 1990 metų.</p> <p>7. Apibendrinti politines sąlygas, kurios veikė visuomenės raidą atsikūrusioje Lietuvos</p>	<p>6.1. Aprašyti naujas valstybes ir (ar) naujais pagrindais atsikūrusias visuomenes Europoje po 1990 metų.</p> <p>6.2. Nustatyti pagrindines naujų valstybių politinės raidos ir tarpusavio santykių tendencijas.</p> <p>7.1. Aprašyti atsikūrusios Lietuvos Respublikos politinės raidos ypatumus.</p>

	<p>Respublikoje.</p> <p>8. Įvertinti globalizacijos įtaką Lietuvos visuomenės gyvenimui.</p> <p>9. Susieti Lietuvos visuomenės gyvenimo pokyčius su jos dalyvavimu, kuriant vieningą Europą.</p>	
<p>Politiniai visuomenės raidos valstybėje pagrindai</p>	<p>10. Analizuoti demokratinio valdymo modelių kaitą.</p> <p>11. Daryti išvadas apie šiuolaikinėse valstybėse egzistuojančių partijų ir rinkimų sistemų įtaką visuomeniniam ir politiniam gyvenimui.</p> <p>12. Nagrinėti Lietuvos Respublikos Konstitucijos vaidmenį valstybės ir visuomenės gyvenime.</p>	<p>10.1. Apibrėžti demokratijos kaip visuomenių tvarkymosi principo ir politinio režimo esmę.</p> <p>10.2. Apibūdinti pagrindinius demokratinio valdymo modelius.</p> <p>11.1. Apibūdinti šiuolaikinėse valstybėse egzistuojančias partijų ir rinkimų sistemas.</p> <p>11.2. Nustatyti šiuolaikinėse valstybėse egzistuojančių partijų ir rinkimų sistemų pranašumus ir trūkumus.</p> <p>12.1. Paaiškinti pagrindines Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatas, reglamentuojančias valstybės, jos institucijų, visuomenės ir piliečių gyvenimą.</p> <p>12.2. Konkrečiais pavyzdžiais iliustruoti Lietuvos Respublikos Konstitucijos normų laikymąsi politiniame ir visuomeniniame gyvenime.</p>
<p>2. Orientavimasis istorijos laike ir erdvėje</p>		

Nuostata:

- Vertinti orientavimosi istorijos laike ir erdvėje naudą, aiškinantis praeities įvykius, reiškinius ir procesus.

Esminiai gebėjimai:

- Atskirti svarbiausius Lietuvos ir Europos (pasaulio) istorijos laikotarpius ir pagrįsti jų ribas.
- Susieti svarbiausius Lietuvos ir Europos (pasaulio) istorijos įvykius ir reiškinius.
- Įvertinti istorijos žemėlapi kaip žinių apie praeitį šaltinį.
- Nagrinėti, vertinti ir apibendrinti istorijos žemėlapio teikiamą informaciją.

3. Istorijos tyrimas ir interpretavimas**Nuostata:**

- Vertinti istorijos šaltinių teikiamą naudą istorijai pažinti.

Esminiai gebėjimai:

- Įvertinti istorinio šaltinio tinkamumą tyrinėti pasirinktą problemą.
- Nagrinėti, vertinti ir interpretuoti informaciją, gautą iš įvairių informacijos šaltinių (istorijos šaltinių (pirminių), istorikų tekstų, medijų (antrinių)).

4. Istorijos supratimo raiška**Nuostatos:**

- Siekti įvairiais būdais ir naudojantis įvairiomis priemonėmis perteikti savo supratimą apie praeitį.

Esminiai gebėjimai:

- Įvairiomis formomis – žodžiu, raštu, vaizdu – apibendrinti informaciją apie visuomenės raidą praeityje.
- Sukurti korektišką praeities raidos pasakojimą ar kitokios formos pristatymą.

6. Turinio apimtis

Į turinio apimtį įeina istorijos ugdymo tematika, kurią nagrinėjant siekiama konkrečių ugdomosios veiklos sričių pasiekimų. Šalia temų nurodomi konkretūs jų nagrinėjimo aspektai arba klausimai, kurie apibrėžia šio kurso turinio apimtį.

Šaltojo karo laikų Europos kaita

Pagrindiniai Šaltojo karo bruožai. Rytų ir Vakarų konflikto poveikis visuomenės raidai pasaulyje ir Lietuvoje. Lietuvos ūkio ir visuomenės sovietizacija.

Lietuvos visuomenė tautų kovoje prieš komunizmą

Lietuva Vidurio ir Rytų Europos tautų kovoje su komunistiniu režimu. Partizaninis ir disidentinis pasipriešinimas sovietų valdžiai. Visuomenės kolaboravimas ir prisitaikymas.

Sovietų Sąjungos irimas. Lietuvos persitvarkymo sąjūdis ir nepriklausomybės atkūrimas.

Nepriklausoma Lietuva besikeičiančiame šiuolaikiniame pasaulyje

Naujos valstybių, visuomenių egzistavimo sąlygos ir nauji iššūkiai po Šaltojo karo: santvarkų, ūkio modelių, tarpvalstybinių santykių kaita. Globalizacijos poveikis visuomenėms.

Lietuvos politinės raidos bruožai, atkūrus nepriklausomybę. Lietuvos visuomenės kaita Nepriklausomybės metais: piliečių tautos formavimasis, visuomenės socialinės, tautinės struktūros kaita, emigracija ir imigracija. Lietuvos integracija į Vakarų ūkines ir politines struktūras.

Politiniai visuomenės raidos valstybėje pagrindai

Pagrindiniai demokratinio valdymo modeliai. Politinės partijos. Rinkimų sistemos, jų pranašumai ir trūkumai. Lietuvos Respublikos Konstitucija apie valstybės funkcionavimą, institucijas (Seimas, Vyriausybė, prezidentas) ir visuomenę. Konstitucijos nuostatų įgyvendinimas.

7. Mokinių žinių, supratimo, gebėjimų ir nuostatų vertinimo rodikliai

Čia pateikiami mokinių žinių, supratimo ir gebėjimų lygių požymiai. Jie padeda mokytojui stebėti, apibendrinti, fiksuoti individualius mokinių pasiekimus ir diferencijuoti užduotis. Pateikiami aprašyti patenkinamas, pagrindinis ir aukštesnysis lygiai. Lygių požymiai – ne kiekybiniai, o kokybiniai, jais siekiama ne tik vertinti mokinių pasiekimus lygiais (vertinti balais), bet ir tikimasi, kad šie kriterijai padės mokytojams įvertinti kiekvieno mokinio gebėjimus ir planuoti, kaip juos ugdyti, siekiant geresnių mokymo(si) rezultatų.

Mokinių žinių, supratimo ir gebėjimų lygių požymiai

Lygiai Pasiekimų sritys	Patenkinamas	Pagrindinis	Aukštesnysis
1. Žinios ir supratimas	Remdamiesi žiniomis, apibūdina tik pačius pagrindinius nagrinėtus Lietuvos, Europos ir pasaulio praeities įvykius, reiškinius ir procesus. Apibrėžia ir tinkamai vartoja tik pagrindines nagrinėtas istorijos sąvokas.	Remdamiesi žiniomis, apibūdina nagrinėtus Lietuvos ir Europos praeities įvykius, reiškinius ir procesus. Apibrėžia ir tinkamai vartoja daugumą svarbiausių istorijos sąvokų, kurių mokėsi.	Remdamiesi žiniomis tiksliai ir nuosekliai apibūdina nagrinėtus Lietuvos, Europos ir pasaulio praeities įvykius, reiškinius ir procesus. Apibrėžia visas svarbiausias istorijos sąvokas, kurių mokėsi, jas tinkamai vartoja.
2. Problemų sprendimas	Išskiria keletą visuomenės kaitos bruožų ir pateikia jų vertinimus. Paaiškina pačias svarbiausias problemas ir jų sprendimo būdus tam tikrais Lietuvos ir pasaulio istorijos	Pagal pasirinktus kriterijus aiškina istorinės visuomenės kaitos bruožus, jų sąsajas su konkrečiais istorijos laikotarpiais. Paaiškina svarbiausias tam tikrų	Pagal savo suformuluotus kriterijus išskiria ir vertina istorines visuomenės kaitos priežastis. Pateikia nagrinėjamų istorijos laikotarpių savitumo pavyzdžių. Paaiškina svarbiausias tam tikrų Lietuvos

	laikotarpiais. Nevisiškai nustato įvykių ir reiškinių priežastis ir padarinius to meto visuomenei.	Lietuvos ir pasaulio istorijos laikotarpių problemas. Nustato tik pagrindines įvykių ir reiškinių priežastis bei padarinius to meto visuomenei.	ir pasaulio istorijos laikotarpių problemas ir jų sprendimo būdus, pagrindžia jų pamokų aktualumą dabarčiai. Nustato įvykių ir reiškinių priežastis, įvertina jų poveikį to meto visuomenei ir tolesnei istorinei kaitai.
3. Praktiniai ir veiklos gebėjimai	Palygina istorijos laikotarpius tik pagal kelis akivaizdžius kriterijus. Žemėlapyje lokalizuoja tik pagrindinius įvykius ir reiškinius, nenuosekliai aiškina jų vystymąsi. Nekritiškai vertina istorijos šaltinius ir jų teikiamą informaciją.	Vadovaudamiesi pasirinktais kriterijais, lygina svarbiausius istorijos laikotarpius. Žemėlapyje lokalizuoja įvykius, reiškinius, aiškina jų vystymąsi. Kritiškai vertina istorijos šaltinius, jų teikiamą informaciją, apibendrina ir daro išvadas.	Vadovaudamiesi pasirinktais kriterijais, lygina svarbiausius istorijos laikotarpius. Žemėlapyje lokalizuoja įvykius ir reiškinius, aiškina jų vystymąsi, nurodo vienokius ar kitokius rezultatus lėmusius veiksmus. Kritiškai vertina istorijos šaltinius, jų teikiamą informaciją, savarankiškai apibendrina ir daro išvadas.
4. Komunikavimas	Ne visada suprantamai išreiškia savo istorijos supratimą, daro klaidų, vartodamas svarbiausias istorijos sąvokas.	Pakankamai aiškiai išreiškia savo istorijos supratimą, tiksliai vartoja svarbiausias istorijos sąvokas.	Tiksliai ir aiškiai išreiškia savo istorijos supratimą, tinkamai vartoja visas istorijos sąvokas, kurių mokėsi.
5. Mokėjimas mokyti	Mokytojo padedami, kelia mokymosi uždavinius, pasirenka mokymosi būdus, atsižvelgdami į mokymosi tikslą, užduoties pobūdį. Vertina savo mokymąsi.	Savarankiškai pasirenka mokymosi būdus, atsižvelgdami į mokymosi tikslą, užduoties pobūdį. Planuoja ir vertina savo mokymąsi.	Savarankiškai kelia mokymosi uždavinius, pasirenka mokymosi būdus, atsižvelgdami į mokymosi tikslą, užduoties pobūdį. Planuoja ir vertina savo mokymąsi. Nurodytu būdu stebi savo mokymosi procesą.

8. Išsiugdytos nuostatos

Mokiniai supranta, kad nepažįstant istorijos neįmanoma objektyviai vertinti dabartinio gyvenimo ir prognozuoti jo kaitos. Jie, remdamiesi išsamia informacija, vertina ir sprendžia apie praeityje gyvenusių žmonių gyvenimą. Suvokia demokratinės visuomenės, valstybės puoselėjimo ir išsaugojimo svarbą ateinančioms kartoms. Stengiasi objektyviai vertinti savo tautos ir valstybės istoriją. Suvokia kitas tautas ir kultūras kaip unikalų ir saugotiną žmonijos istorijos raidos rezultatą. Stengiasi kritiškai vertinti bet kurių istorijos įvykių ir šiandienio gyvenimo pokyčių interpretacijas. Siekia įvairiais aspektais nušviesti pasirinktą nagrinėti problemą ar klausimą.